

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **L. P.,** zast. Mgr. Dominikou Kovaříkovou, advokátkou, se sídlem Riegrova 14, Olomouc, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí,** se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci ze dne 30. 5. 2012, č. j. 73 Ad 10/2011 - 34,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené zástupkyni žalobkyně Mgr. Dominice Kovaříkové, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v částce 800 Kč, která jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady právního zastoupení žalobkyně nese stát.

Odůvodnění:

Rozhodnutím Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 28. 2. 2011, sp. zn. KÚOK/1228/2011/OSV-SP/7204, č. j. KÚOK 22474/2011, bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzeno rozhodnutí Městského úřadu Litovel (dále též „správní orgán prvního stupně“) ze dne 13. 12. 2010, č. j. 15120/2010/LTO. Tímto rozhodnutím správního orgánu prvního stupně nebyla žalobkyni přiznána dávka pomoci v hmotné nouzi mimořádná okamžitá pomoc z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením. V odůvodnění žalovaný vyzdvihl nenárokovost předmětné dávky s tím, že správní orgán prvního stupně při rozhodování nevybočil z mezí správního uvážení. Výdaj za náklady na ubytování v místě, kde se žalobkyně zdržuje z důvodu studia, nelze podle žalovaného považovat za výdaj nezbytný, a to rovněž v kontextu § 4 odst. 7 zákona č. 110/2006 Sb., o

životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož jsou společně posuzovanými osobami i osoby, které se přechodně, z důvodů soustavné přípravy na budoucí povolání, zdravotních nebo pracovních, jakož i z důvodu dlouhodobého výkonu dobrovolnické služby zdržují mimo byt, který užívají k bydlení. Pomoc v hmotné nouzi je přitom určena k zajištění odůvodněných určených potřeb osob v nezbytném rozsahu, a to v situaci, kdy k zabezpečení těchto výdajů nepostačují příjmy osoby a osoba nemá možnost řešit situaci vlastními silami, využitím majetku či za pomoci rodiny. Žalovaný nezpochybnil právo stěžovatelky připravovat se na budoucí povolání studiem na vysoké škole, přičemž však v dané situaci by žalobkyně měla spíše volit kombinovanou formu studia s možností přivýdělku či studium v blízkosti bydliště, aby nevznikaly další náklady na bydlení v místě studia. Podle žalovaného měla matka žalobkyně situaci řešit, řádně se evidovat jako uchazeč o zaměstnání u úřadu práce, příp. se stát výdělečně činnou, aby se stala pro účely příspěvku na živobytí stejně jako její dcery osobou v hmotné nouzi. Poměry mohly být dále stabilizovány uzavřením řádné nájemní smlouvy s majitelem bytu, příp. změnou bydliště tak, aby vznikl právní vztah k bytu.

Žalovaný věc uzavřel tak, že nelze konstatovat, že by žalobkyně byla ohrožena sociálním vyloučením s ohledem na své příjmy (výživné od otce 1800 Kč měsíčně a přídavek na dítě ve výši 700 Kč měsíčně) a možnost řešit potřebu úhrady předmětných výdajů vlastními silami, resp. za pomoci rodiny a úpravou situace.

Vzhledem k tomu, že s účinností od 1. 1. 2012 přešla na základě zákona č. 366/2011 Sb. působnost krajských úřadů rozhodovat o odvolání m. j. ve věcech dávek státní sociální podpory na Ministerstvo práce a sociálních věcí, stalo se tímto dnem ministerstvo procesním nástupcem žalovaného Krajského úřadu Olomouckého kraje (srov. § 69 soudního řádu správního, podle kterého žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla). Již v žalobním řízení tedy Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci, jako se žalovaným jednal namísto Krajského úřadu Olomouckého kraje s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci, ze dne 30. 5. 2012, č. j. 73 Ad 10/2011 - 34, byla žaloba proti uvedenému rozhodnutí žalovaného jako nedůvodná zamítnuta. Soud odkázal na souvislost této věci s jinou věcí žalobkyně a na svůj rozsudek ze dne 30. 5. 2012, č. j. 73 Ad 1/2011 - 43. Podle tohoto rozsudku mj. nebyla žalobkyně v hmotné nouzi, protože správní orgány provedly správný výpočet pro účely žádosti příspěvku na živobytí.

Soud neshledal důvodnou ani námitku, že žalobkyně měla být posouzena podle § 2 odst. 6 písm. e) zákona o pomoci v hmotné nouzi, neboť žalobkyně tuto podmínku nesplňuje. Z popisu situace ani ze správního spisu totiž nevyplývá, že by žalobkyně či její rodina byla ohrožena trestnou činností. Soud doplnil, že pokud není matka žalobkyně považována za osobu v hmotné nouzi a navíc pokud příjmy společně posuzovaných osob ve srovnání s částkou živobytí žalobkyně a její sestry jsou vyšší, nejedná se u žalobkyně o situaci předvídanou v § 2 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Soud dále uvedl, že v případě dávky mimořádné okamžité pomoci se sice posuzuje žadatel samostatně bez společně posuzovaných osob, avšak podle § 2 odst. 6 zákona o

pomoci v hmotné nouzi se posuzuje osoba v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků, a to, zda nemůže úspěšně řešit svou situaci a je ohrožena sociálním vyloučením. Ohledně příjmů žalobkyně správní orgány správně vypočetly, že příjmy žalobkyně včetně výživného jsou vyšší než její částka živobytí a žalobkyně není osobou v hmotné nouzi. Podle § 15 zákona o pomoci v hmotné nouzi se celkovými sociálními poměry rozumí podíl rodiny na trvání stavu hmotné nouze. Ten správní orgány popsaly a vyhodnotily způsobem, s nímž se soud ztotožnil. Pomoc, o kterou žalobkyně žádala, měla navíc směřovat na úhradu výdajů, které jsou výdaji základní životní potřeby a na ty se vztahuje přednostně příspěvek na živobytí, resp. jiné obdobné dávky, jako příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení. Ze všech uvedených důvodů soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Ve včasné a ustanovenou zástupkyní na základě výzvy soudu doplněné kasační stížnosti žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) uplatnila důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Podle stěžovatelky v rozhodnutích obou orgánů chybí závěr o tom, že by nebyla osobou v hmotné nouzi, resp. z jakého důvodu nebyla za osobu v hmotné nouzi považována ani v režimu správního uvážení, ani proč nebyla za osobu v hmotné nouzi považována matka stěžovatelky, jak bylo v průběhu správního řízení opakovaně namítáno. Rozhodnutí správních orgánů měla být vyhodnocena jako nepřezkoumatelná a nezákonná. Stěžovatelka dovozuje svou hmotnou nouzi též z nepřiznání dávek pomoci v hmotné nouzi své matce a sestře, jejichž situaci v kasační stížnosti obsáhle popisovala.

Soud sice stěžovatelce částečně přisvědčil, že v případě dávky mimořádné okamžité pomoci se posuzuje žadatel samostatně bez společně posuzovaných osob, odkázal ale na souvislost s § 15 odst. 1 a 2 téhož zákona, tedy zejména k podílu rodiny na trvání stavu hmotné nouze. Sama stěžovatelka je jako studentka nezaopatřeným dítětem, sestra je v evidenci úřadu práce a matka postupovala zcela v souladu s § 13 odst. 1 písm. e) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Rodina stěžovatelky nemá majetek ani blízké osoby, jejichž majetek by mohla využívat.

Přednostně by sice její potřeby měla pokrýt dávka příspěvek na živobytí, to však nevylučuje možnost žádat v rámci pomoci v hmotné nouzi i o dávku mimořádné okamžité pomoci k jednorázovému pokrytí i takových nákladů. Správní orgány se však k ní chovaly zaujatě, s despektem a neochotou řešit její obtížnou životní situaci.

Ze všech uvedených důvodů stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 30. 5. 2012, č. j. 73 Ad 10/2011 - 34, zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry krajského soudu a navrhl zamítnutí kasační stížnosti pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelkou

v kasační stížnosti uplatněny. Neshledal přitom vady, k nimž by podle § 109 odst. 4 s. ř. s. musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Ze správního spisu soud zjistil následující pro věc podstatné skutečnosti:

Dne 15. 11. 2010 podala žalobkyně u Městského úřadu v Litovli žádost o mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením. Uvedla, že studuje vysokou školu v Praze, kde činí náklady na ubytování 2950 Kč měsíčně, její příjem tvoří 1800 Kč výživné od otce a 700 Kč přídavek na dítě a dále 1842 Kč sociální příplatek. Příjem sestry i matky není žádný. Příjem rodiny nedostačuje na úhradu nákladů na bydlení, na pobyt stěžovatelky v Praze, náklady na jídlo a oblečení. Příspěvek na bydlení nemohou dostat, neboť nejsou nájemci ani vlastníky užívaného bytu.

Rozhodnutím ze dne 13. 12. 2010, č. j. 15120/2010/LTO, správní orgán prvního stupně nepřiznal žalobkyni mimořádnou okamžitou pomoc z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením. Správní orgán prvního stupně shrnul skutečnosti týkající se okolnosti ubytování stěžovatelky při studiu v Praze. Uvedl, že částka životního minima 2250 Kč u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku je naplněna a stěžovatelka tedy není v hmotné nouzi.

Dne 28. 2. 2011 bylo vydáno žalobou napadené rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje, sp. zn. KÚOK/1228/2011/OSV-SP/7204, č. j. KÚOK 22475/2011.

Podmínky pro přiznání mimořádné hmotné pomoci jsou stanoveny v zákoně o pomoci v hmotné nouzi. Podle § 36 odst. 1 citovaného zákona, má nárok na mimořádnou okamžitou pomoc
a) osoba uvedená v § 2 odst. 3,
b) osoba uvedená v § 2 odst. 4 a 5, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi,
c) osoba uvedená v § 2 odst. 6, pokud je považována za osobu v hmotné nouzi.

Podle § 36 odst. 2 téhož zákona se pro účely poskytování mimořádné okamžité pomoci osobě uvedené v § 2 odst. 3, odst. 5 písm. a) a odst. 6 tato osoba posuzuje bez společně posuzovaných osob. Mimořádnou okamžitou pomoc lze poskytnout pouze jedné z osob společně posuzovaných, jde-li o stav hmotné nouze podle § 2 odst. 4.

Podle odst. 2 téhož ustanovení se osoba nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob
a) po odečtení přiměřených nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodu vlastním přičiněním a zabezpečení jejích základních životních podmínek je tak ohroženo, nebo
b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí podle § 4 odst. 1) písm. a) částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení (§ 34) a služby s bydlením bezprostředně spojené.

Podle § 2 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi, osoba se považuje za osobu v hmotné nouzi též, jestliže nesplňuje podmínky uvedené v odstavci 2, avšak s přihlédnutím k jejím příjmům, celkovým sociálním a majetkovým poměrům jí hrozí vážná újma na zdraví.

Podle § 2 odst. 4 téhož zákona, za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami; vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelná pohroma (například povodeň, vichřice a vyšší stupně větrné pohromy, zemětřesení), požár nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.

Podle § 2 odst. 5 téhož zákona, za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky:

a) k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů, při vydání duplikátu rodného listu nebo dokladů potřebných k přijetí do zaměstnání, s úhradou jízdného v případě ztráty peněžních prostředků, a v případě nezbytné potřeby s úhradou noclehu, nebo
b) na úhradu nákladů spojených s pořízením nebo opravou nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte.

Podle § 2 odst. 6 citovaného zákona, za osobu v hmotné nouzi může orgán pomoci v hmotné nouzi považovat též osobu, která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména:

a) je propuštěna z výkonu zabezpečovací detence, z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, nebo
b) je po ukončení léčby chorobných závislostí propuštěna ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny nebo léčebného zařízení pro chorobné závislosti, nebo
c) je propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech, nebo
d) nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, nebo
e) je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.

Stěžovatelka odůvodnila svou žádost o přiznání mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením tím, že její příjmy nedostačují na to, aby uhradila náklady svého vysokoškolského studia mimo místo bydliště, zejména náklady na ubytování. Dovolávala se tedy mimořádné okamžité pomoci z důvodu, že podle svého přesvědčení byla ohrožena sociálním vyloučením z důvodu, že nemá vzhledem ke svým příjmům dostatečné prostředky na to, aby financovala své vysokoškolské studium.

Důvody pro poskytnutí mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení osoby sociálním vyloučením jsou vymezeny ve výše citovaném § 2 odst. 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Nejvyšší správní soud se ztotožnil se závěry krajského soudu i obou správních orgánů, podle nichž stěžovatelka nesplnila podmínky pro přiznání dávky mimořádné okamžité pomoci podle uvedeného ustanovení. Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že stěžovatelka studuje mimo místo svého bydliště a vznikají jí nezanedbatelné náklady na ubytování v místě studia, dále nepochybně i náklady na dopravu, stravu v místě studia apod., nicméně tyto skutečnosti nelze podřadit pod poskytnutí dávky mimořádné okamžité pomoci z důvodu sociálního vyloučení ze žádného z výše uvedených ustanovení. Správní orgány správně uvedly, že rodina stěžovatelky měla možnost řešit svou nepříznivou finanční situaci jednak úpravou vztahu k bytu, dále pak evidencí matky žalobkyně u úřadu práce mohly zlepšit finanční situaci tak, že by dosáhly na některé z dávek státní sociální podpory, příp. na dávky pomoci v hmotné nouzi.

V souzené věci považuje Nejvyšší správní soud za klíčové to, že stěžovatelka, jež je pro účely příspěvku pomoci v hmotné nouzi dávky mimořádné okamžité pomoci v souladu s § 36 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi posuzována bez společně posuzovaných osob, není osobou v hmotné nouzi. Z tohoto důvodu stěžovatelka nesplnila podmínku pro přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi mimořádné okamžité pomoci. Rovněž správní orgány správně uvedly, že si stěžovatelka coby studentka mohla další prostředky k úhradě nákladů spojených se studiem obstarávat vlastním přičiněním, např. brigádou. Správní orgány i soud správně vyložily a dostatečně odůvodnily fakt, že stěžovatelka není osobou v hmotné nouzi.

Pokud jde o situaci sestry a matky stěžovatelky, kterou stěžovatelka v kasační stížnosti obsáhle popisovala, pak Nejvyšší správní soud opakuje a zdůrazňuje, že skutečnost, že sestře stěžovatelky nebyl přiznán příspěvek na živobytí, resp. skutečnost, že matka stěžovatelky vede soudní pracovněprávní spor a v důsledku toho se nachází ve specifickém, ovšem pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi v nevýhodném postavení u úřadu práce, není pro přiznání dávky pomoci v hmotné nouzi mimořádné okamžité pomoci stěžovatelce relevantní. Pokud se situací těchto osob zabývaly správní orgány či soud, činily tak nad rámec svého rozhodnutí a mělo se jednat o dobře míněný návod pro to, jak by stěžovatelka i její osoby blízké mohly zlepšit svou sociální situaci. V souzené věci však bylo klíčové to, že stěžovatelka coby osoba samostatně posuzovaná není pro účely mimořádné okamžité pomoci osobou v hmotné nouzi a že ani důvod její žádosti nebyl podřaditelný pod důvod mimořádné okamžité pomoci z důvodu ohrožení sociálním vyloučením, jakož ani pod důvod mimořádné okamžité pomoci ze žádného jiného zákonného důvodu.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl. Současně v souladu s § 120 a § 60 odst. 1 a 2 nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, neboť stěžovatelka v něm neměla úspěch a správnímu orgánu takové právo ve věcech pomoci v hmotné nouzi nepřísluší.

Dále Nejvyšší správní soud přiznal ustanovené zástupkyni stěžovatelky odměnu za zastupování a náhradu hotových výdajů v celkové výši 800 Kč, která se skládá z částky 500 Kč za jeden úkon právní služby [doplnění kasační stížnosti ze dne 22. 8. 2012 podle § 7, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů] a z částky 300 Kč za s tím související režijní paušál (§ 13 odst. 1 a 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.). Odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů bude ustanovené zástupkyni stěžovatelky vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu v obvyklé lhůtě.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. listopadu 2012

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu